

به نقشه‌های زیر توجه کنید، درباره مفهوم هر یک از نقشه و رابطه آن‌ها چه نظری دارید؟

سه نقشه ایران که هر یک بخشی از فعالیتهای اقتصادی را نشان می‌دهد.

بخش کشاورزی

کشاورزی از فعالیت‌های اساسی و زیر بنایی در اقتصاد ایران است که در سایه تلاش روستائینان زحمت‌کش محصولات با کیفیت به بازار عرضه می‌کنند. این بخش شامل فعالیت‌های متنوعی است. زراعت و باغداری از جمله فعالیت‌های این بخش محسوب می‌شود. به تصاویر زیر توجه کنید. سایر فعالیت‌های کشاورزی را از طریق این تصاویر نام ببرید. چه شرایط اقلمی و جغرافیایی در ایجاد این نوع فعالیت‌ها تاثیر گذار است؟

تنوع شرایط آب و هوایی در ایران شرایط مساعدی را برای تولید انواع محصولات زراعی فراهم آورده است. غلات بخش مهم خوراک انسان را تشکیل می‌دهد که بیشترین سطح زیر کشت، بالاترین شاغلان بخش کشاورزی و بیشترین تعداد مصرف غذایی جمعیت کشور را به خود اختصاص می‌دهد.

علاوه بر غلات، حبوبات سبزیجات و محصولات جالیزی نباتات علوفه‌ای (یونجه و شبدر) و محصولات صنعتی (جغدندر قند، نیشکر، سویا، آفتاب گردان و کلزا) از جمله محصولاتی هستند که در اقصی نقاط ایران کشت می‌شود.

اختلاف شدید درجه حرارت روزانه و سالانه در نواحی مختلف ایران سبب ایجاد تنوع فراوان در تولیدات باغی گردیده است، به طوری که انواع محصولات باغی نواحی معتدله نظیر سیب، گلابی، گیلاس و هلو همچنین محصولات باغی نواحی گرمسیری و نیمه گرمسیری، نظیر خرما موز و خرمالو را در کشور پرورش داد.

این بخش از کشاورزی از مهم ترین اقلام صادراتی کشور است که هر ساله ارز فراوانی را وارد کشور می‌نماید. گونه‌های بی نظیری مانند پسته، زعفران، زرشک و خرما ایران در جهان بی نظیر است. امروزه استفاده از روش‌های گلخانه‌ای در بین باغداران ایرانی متداول گشته است زیرا دارای مزایای فراوان از جمله: کاهش مصرف آب، تولید در همه طول سال و همه جا و کنترل بهتر شرایط کشت است.

فعالیت

- ۱- در استان شما چه نوع محصولات کشاورزی کاشته می‌شود؟ به نظر شما چرا این محصولات کشت می‌شود؟
- ۲- در استان شما چند نوع محصول باغی کشت می‌شود؟ به نظر شما چرا این محصول کشت می‌شود؟
- ۳- آیا در استان محل زندگی شما کشت گلخانه‌ای وجود دارد؟ چه نوع محصولی در آنجا کشت می‌شود؟

بخش صنعت و معدن

مجموعه فعالیت‌هایی که سبب تغییر شکل مواد اولیه و خام در کارخانه‌هایی می‌شود تا به کالایی مورد استفاده تبدیل شود را صنعت گویند.

به نقشه زیر توجه کنید این نقشه قطب‌های صنعتی ایران را نشان می‌دهد.

در کدام بخش‌های کشور کانون‌های صنعتی متمرکز نشده‌اند؟

نقشه پراکندگی قطب‌های صنعتی ایران

ص ۱۰۶ کتاب پیش‌دانشگاهی

با توجه به تعریف صنعت چه نکته مهمی از نقشه بالا و نقشه روبرو که بیانگر پراکندگی معادن ایران است متوجه می‌شوید؟

نقشه پراکندگی معادن ایران

چه توان و عامل مهمی در توزیع و پراکندگی قطب صنعتی ایران نقش مهمی دارد؟ در جغرافیا، مدیریت محیط مبتنی بر شناسایی و برنامه‌ریزی متناسب و با توجه به قابلیت‌های همه مناطق یک سرزمین است.

صنایع در ایران

صنایع اصلی کشور را می‌توانیم در دو گروه صنایع دستی و صنایع ماشینی تقسیم‌بندی کنیم. صنایع دستی به آن گروه از صنایعی گفته می‌شود که مهارت، ذوق و بینش انسان در آن نقش اساسی دارد. به تصاویر زیر نگاه کنید آیا تصاویر زیر می‌تواند فرهنگ و دیدگاه قومی مناطق تولید کننده آن را نشان دهد.

یکی از صنایع دستی مهم ایران فرش دست بافت است. کشور ما یکی از صادر کنندگان این فرش در جهان است، که به دلیل بافت و نقش و نگار خاص دارای شهرت جهانی است.

صنایع نفت و گاز، پتروشیمی، فلزات اساسی، خودروسازی، ماشین‌سازی، صنایع شیمیایی و صنایع غذایی در گروه صنایع ماشینی قرار دارند.

به نقشه پراکندگی میدان‌های نفت و گاز کشور توجه کنید. این نقشه نشان می‌دهد که وجود منابع عظیم نفت و گاز رونق صنایع نفت و گاز و پتروشیمی در کشور ما شده است.

نقشه پراکندگی میدان‌های نفتی

نفت و گاز بخش بزرگی از صنعت کشور ما را شامل می‌شود. این بخش مزیت‌های نسبی فراوانی برای کشور ما ایجاد کرده است. صنعت پتروشیمی به عنوان یک صنعت مادر در کشور ایران مواد اولیه خود را از این بخش کسب می‌کند.

علاوه بر پتروشیمی صنایع مربوط به فلزات اساسی از جمله صناعی هستند که شامل صنعت فولاد، آلومینیوم، مس، سرب و روی می‌شود. این صنایع نقش مهمی در توسعه و پیشرفت کشور دارند.

تصویر روبرو یکی دیگر از صنایع بزرگ کشورمان را نشان می‌دهد. این صنعت فرصت‌های شغلی بسیاری برای کشور ما فراهم کرده است. از جمله صناعی که در سند چشم انداز کشور به آن توجه خاصی شده است ای صنعت می‌باشد.

فعالیت

- ۱- در استان محل زندگی شما چه صناعی وجود دارد؟ چرا این محصولات در آنجا تولید می‌شود؟
- ۲- چه صنایع دستی در استان شما پر رونق است؟ چرا؟

خدمات : به هرگونه فعالیت که از یک طرف به طرف دیگر در قبال دستمزد ارائه می‌شود خدمات گفته می‌شود. بخش خدمات در رشد دیگر بخش‌های اقتصادی هر کشور نقش مهمی ایفا می‌کند. تکامل و تحول بخش کشاورزی و صنعت در پویایی بخش خدمات یک جامعه است. به طور مثال آموزش و پرورش از جمله بخش خدمات یک کشور می‌باشد. به نظر شما پویایی و توجه این بخش چه تأثیری بر روی سایر بخش‌های اقتصادی کشور دارد؟ تصاویر زیر سایر خدمات موجود در کشور را به تصویر می‌کشد.

یکی از خدمات مهم که امروزه مورد توجه بسیاری از کشورها قرار دارد گردشگری است. گردشگری از جمله فعالیت‌هایی است که می‌تواند بسیاری از وابستگی‌ها به منابع کشورها را کم کند. گردشگری نه تنها سبب ایجاد اشتغال می‌شود بلکه می‌تواند ارزش مورد نیاز کشورها را فراهم نماید. امروزه گردشگری در جهان در ردیف شغل‌های پردرآمد، پاک و کم هزینه است که برای کشور میزبان می‌تواند اشتغال زایی، توسعه و رونق اقتصادی و ارتباطات جهانی سازنده ایجاد نماید. موارد زیر توانمندی‌های متعدد ایران را برای گسترش این بخش از خدمات را باز گو کند.

۱- موقعیت ریاضی کشورمان و کشیدگی آن در عرض جغرافیایی باعث تنوع اقلیمی و چشم اندازهای طبیعی شده است.

۲- پیکره‌بندی طبیعی این سرزمین، وجود کوه‌های بلند، دشت‌های وسیع، سواحل متنوع و بیابان‌های شگفت‌انگیز گردشگری زمین‌گردی (ژئوتوریسم) را ایجاد کرده است.

۳- تنوع زیستی ایران با وجود زیست بوم‌های بسیار گوناگون گیاهی و جانوری در جای جای کشور برای انجام گردشگری علمی و طبیعت‌گردی بسیار مناسب است.

۴- تنوع قومی و وجود فرهنگ‌های فراوان در کشور که به همراه خود مجموعه‌ای از آئین‌ها، لباس‌ها، خوراکی‌ها، آهنگ‌ها، مراسم‌ها و گویش‌های محلی را ایجاد کرده است و زمینه‌های گردشگری اجتماعی - فرهنگی را فراهم آورده است.

۵- در کشور ما با بیش از ۱۶۰ نوع صنایع دستی وجود دارد که یکی از کشورهای دارای تنوع صنایع دستی است که این توانمندی گردشگران علاقه‌مند خاص خود را دارد.

۶- وجود تمدنی با ریشه‌هایی در اعماق تاریخ از هزاره‌های قبل از میلاد تا کنون ایران زمین ما را تبدیل به یکی از خواستگاه تمدن بشری نموده است که پیامد آن را وجود بیش از یک میلیون اثر باستانی و تاریخی در جای جای کشور می‌باشد. این توانمندی جاذب میلیون‌ها گردشگر محقق و علاقه‌مند از داخل و خارج کشور است.

۷- وجود مراکز متنوع فرهنگی مانند موزه‌ها، جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها، مراکز علمی و تفریحی، مراکز خرید، مراکز درمانی و... که هر کدام مقصد بسیاری از گردشگران داخلی و خارجی است.

۸- وجود مراکز ارزشمند دینی، مذهبی و زیارتگاهی و اماکن مقدس و بارگاه‌های مطهر امامان و امام‌زادگان در سرزمین ما .

فعالیت

در استان محل زندگی شما چه جاذبه‌های گردشگری وجود دارد. آنها را لیست کنید و به کلاس ارائه دهید.

بهره‌گیری از توان‌های محیطی با هدف تأمین معاش در زندگی ساکنین این سرزمین، هدفی است که اگر به ویژگی‌های محیط طبیعی توجه نشود صدمات جبران ناپذیری بر جای خواهد گذاشت.

برای استفاده بهینه از توان‌های اقتصادی کشور طرح و نقشه تهیه می‌کنند که آن را طرح آمایش سرزمین می‌نامند. اجرای صحیح این طرح به توسعه پایدار منجر می‌شود. توسعه پایدار به معنای تأمین نیازهای امروز، بدون کاستن از توانمندی‌های نسل‌های آینده است. البته آیندگان هم از منابع و ذخایر سهمی داشته باشند. توسعه پایدار، توسعه‌ای همه‌جانبه است و فقط به تأمین نیازهای مادی انسان امروز از محیط نمی‌اندیشد.

بنابراین شناخت توان‌های جغرافیایی و درک صحیح از ظرفیت‌های محیطی ایران راه حل مناسب برای رسیدن به اهداف توسعه پایدار است.